

Міністерство освіти і науки України
Державний торговельно-економічний університет
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
Університет Яна Кохановського (м. Кельце, Польща)
Тбіліський державний університет імені
Іване Джавахішвілі (м. Тбілісі, Грузія)
Технічний університет (м. Кошице, Словаччина)
Технологічний університет (м. Кельце, Польща)
Університет суспільних наук (м. Лодзь, Польща)
Folkuniversitetet (м. Уппсала, Швеція)
Яський університет ім. А. Й. Кузи (м. Яси, Румунія)
Регіональна туристична організація
Свентокшиського Воеводства (м. Кельце, Польща)
Технологічний парк (м. Кельце, Польща)

Folkuniversitetet

*До 55-річчя Вінницького торговельно-економічного
інституту ДТЕУ*

**СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ, ЕКОНОМІЧНІ
ТА ГУМАНІТАРНІ ВИМІРИ
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ**

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
XI Міжнародної науково-практичної конференції**

25 вересня 2023 року

Частина I

Вінниця 2023

Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри європейської інтеграції України: зб. наук. пр. XI Міжнар. наук.-практ. конф., м. Вінниця, 25 вересня 2023 р. Вінниця, 2023. Ч. 1. 365с.

У збірнику наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції розглядаються питання управління інноваційно-інвестиційним розвитком підприємства та регулювання соціальних проблем в сучасних умовах; сучасної парадигми менеджменту та публічно-владної діяльності, фінансовий механізм забезпечення соціально-економічного розвитку країни; проблеми обліково-аналітичного, контрольного та інформаційного забезпечення управління підприємства. Досліджуються інноваційні моделі та інформаційні технології в науці, освіті, економіці; теоретичні, практичні аспекти сучасного товарознавства; актуальні проблеми маркетингових технологій в умовах євроінтеграції, перспективи розвитку індустрії гостинності та харчової промисловості; історичні, філософські, соціально-психологічні та правові аспекти державотворчих процесів в умовах глобалізованого суспільства.

Висвітлюються інтерактивні технології та методи навчання як засіб формування іншомовної професійної компетенції, теоретичні та практичні аспекти розвитку студентського спорту в системі фізичного виховання ЗВО.

Розраховано на науковців, спеціалістів, викладачів, аспірантів, здобувачів вищої освіти.

Редакційна колегія:

Голова редакційної колегії – **Замкова Н. Л.**, д-р філос. наук, професор

Відповідальний секретар – **Мартінова Л. Б.**, д-р екон. наук, професор

Члени редакційної колегії:

Громова О. Є., д-р екон. наук, доцент, **Іваницька Н. Б.**, д-р філол. наук, професор,

Прутська О. О., д-р екон. наук, доцент, **Хачатрян В. В.**, д-р екон. наук, доцент,

Чорна Н. М., д-р іст. наук, професор, **Бондар А. А.**, канд. наук з фіз. виховання і

спорту, доцент, **Крупельницька І. Г.**, канд. екон. наук, доцент, **Махначова Н. М.**,

канд. екон. наук, доцент, **Радзіховська Л. М.**, канд. пед. наук, доцент,

Тернова А. С., канд. техн. наук, доцент, **Хом'яченко С. І.**, канд. юрид. наук, доцент.

Друкується за ухвалою вченої ради Вінницького торговельно-економічного інституту ДТЕУ.

Наукові роботи друкуються в авторській редакції.

ISBN 978-966-918-067-4

СУЧАСНА ПАРАДИГМА МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ПУБЛІЧНО- ВЛАДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Бабчинська О. І., д-р. екон. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СТРУКТУРИ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА.....	93
Бондар В. О. Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ КОМПАНІЙ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	104
Бондарчук Л. В., канд. екон. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ СТРАТЕГІЧНІ КОМУНІКАЦІЇ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ.....	112
Горшков М. А. Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ФОРМУВАННЯ МІСІЇ ТА МЕТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ.....	119
Заюков І. В., д-р екон. наук, доцент Мацюк В.А., здобувач освітнього ступеня «бакалавр» Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ УКРАЇНИ ТОВАРАМИ В СУЧАСНИХ ВІЙСЬКОВИХ УМОВАХ В СИСТЕМІ ФОРМУВАННЯ ПЛАТІЖНОГО БАЛАНСУ.....	126
Іванченко Г. В., канд. екон. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В ПУБЛІЧНИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ.....	140
Ковтун Е. О., канд. екон. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇХ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	148
Корж Н. В., д-р. екон. наук, професор Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ЦІННІСНИЙ ПІДХІД ДО ПРОЄКТУВАННЯ SMART ТУРИСТИЧНИХ СИСТЕМ.....	155
Лозовський О. М., канд. екон. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ НА РИНКУ.....	164

4. Бабчинська О.І. Механізм управління розвитком персоналу на інноваційно-активних підприємствах. *Інфраструктура ринку*. 2021. №51. URL: <http://www.market-infr.od.ua/uk/51-2021>.

5. Базалійська Н.П., Пилипчук У.О. Управління розвитком персоналу як функціональна підсистема управління персоналу. *Молодий вчений. Економічні науки*. №6. С. 73- 75.

6. Бей Г.В. Управління розвитком персоналу як метод забезпечення високого рівня залученості працівників. *Modern Economics*. №8. С. 6-14.

УДК 330.101.22

Бондар В. О.

ORCID <https://orcid.org/0000-0003-1286-3412>

Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ КОМПАНІЙ В УМОВАХ ВІЙНИ

Проаналізовано основні форми соціальної відповідальності бізнесу в Україні під час війни. У дослідженні проаналізовано Індекс корпоративної соціальної відповідальності в Україні за 2023 рік. Наведено конкретні приклади соціально відповідальної поведінки українських компаній в умовах сьогодення. На основі дослідження визначено лідерів КСВ Індексу в 2023 році.

Ключові слова: корпоративна соціальна відповідальність, бізнес, воєнний стан, індекс КСВ, безперервність бізнесу.

Постановка проблеми. Корпоративна соціальна відповідальність (КСВ) розвивалась в Україні ще до початку повномасштабного вторгнення, як цілісний напрям бізнесу. Аналізуючи дослідження Центру «Розвиток КСВ» за 2018 рік, приблизно 80% українських компаній починали впроваджувати КСВ або орієнтувалися на її принципи. Проте всього 25% з них систематично виділяли бюджет на проекти з КСВ. Цей фактор суттєво відрізняв український бізнес від міжнародних компаній, де показники сягають 90-95%.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сутність соціальної відповідальності бізнесу та її аспектів досліджувалась багатьма закордонними й вітчизняними науковцями, зокрема варто відзначити праці О.А. Грішнєвої, А.М. Колоти, Л.А. Шергіної, Л.М. Бухаріна, А.В. Сучкова, В.В. Рубана, Л.І. Каленіченка, Н.О. Ткаченко та ін.

Мета статті. Проаналізувати зміни в корпоративній соціальній відповідальності бізнесу в умовах військового вторгнення російської федерації.

Виклад основного матеріалу. Саме з початком повномасштабної війни український бізнес змушений був переорієнтувати свої програми сталого розвитку та благодійної допомоги. З того часу українські підприємства ще більше підтримують економіку та армію країни шляхом пожертвування мільярдів гривень для ЗСУ, придбанням автомобілів, дронів, прицілів, споряджень та багато іншого. Варто додати, що з часом, більшість українських компаній розглянули та включили питання щодо підтримки та відновлення України до своїх корпоративних стратегій.

Протягом травня 2023 року експертна організація CSR Ukraine спільно з українським інтернет-виданням The Page провели дослідження, яке присвячене сталості українського бізнесу під час війни. Компанії, що добровільно бажали долучитись до опитування, заповнювали анкету і отримували експертну оцінку своєї сталості. До участі у формуванні Індексу КСВ 2023 долучились 30 компаній. Анкетування базувалось на 5-тикомпонентній моделі КСВ під час війни в Україні (рис. 1). Розглянемо детально зміст кожного компоненту моделі КСВ, наведеного на рисунку:

Рисунок 1 – Основні розділи опитування, які були створенні для формування Індексу корпоративної соціальної відповідальності в Україні за 2023 рік [1]

- Питання, приділене безперервності бізнесу і сплачуванні податків стосувалось: наявності Плану безперервності бізнесу, його зміні після початку повномасштабного вторгнення, розділів Плану щодо працівників, бізнес-процесів і ресурсів, сплаті податків авансом;

- Наступний пункт був зосереджений на безпеці співробітників/співробітниць. Потрібно було надати інформацію щодо релокації працівників компанії та членів їх родин, надання матеріальної та психологічної підтримки працівникам, а також наявності та облаштування укриттів, наявності програм підтримки працівників з дітьми;

- Пункт «боездатність» присвячений фінансовій, матеріальній та гуманітарній підтримці Збройних Сил України та організацій, що їх підтримують, також підтримці мобілізованих співробітників. Особливо було акцентовано увагу на наявності програми підтримки ветеранів/ветеранок війни в компанії та країні в цілому;

- Питання об'єднаності полягало у тому чи надає компанія послуги pro bono центральній та регіональній владі, чи існують спільні програми з конкурентами, чи підтримують підрядників та партнерів;

- Останній пункт стосувався громад. Необхідно було обґрунтувати: чи здійснюється підтримка громад, де розташована компанія/ї, чи підтримують ВПО, волонтерські ініціативи. Зазначити чи докладає зусиль компанія для відновлення країни.

Дослідження показало, що українські компанії продовжили впроваджувати соціальну відповідальність у перший рік повномасштабного вторгнення РФ в Україну. У період з 24 лютого по 31 грудня 2022 року найбільше зусиль було спрямовано на забезпечення безпеки співробітників, підтримку боездатності ЗСУ та підтримку громад. Фокус на питання об'єднаності та безперервності трошки менший, ніж на інші сфери. Це може бути пов'язано з тим, що не всі готові були розкривати інформацію по планах безперервності бізнесу, зазначаючи, що інформація конфіденційна. Щодо питань, які входили до об'єднаності — співпраця з національною та регіональною владою, підтримка підрядників — то на ці питання багато компаній не відповіло [1].

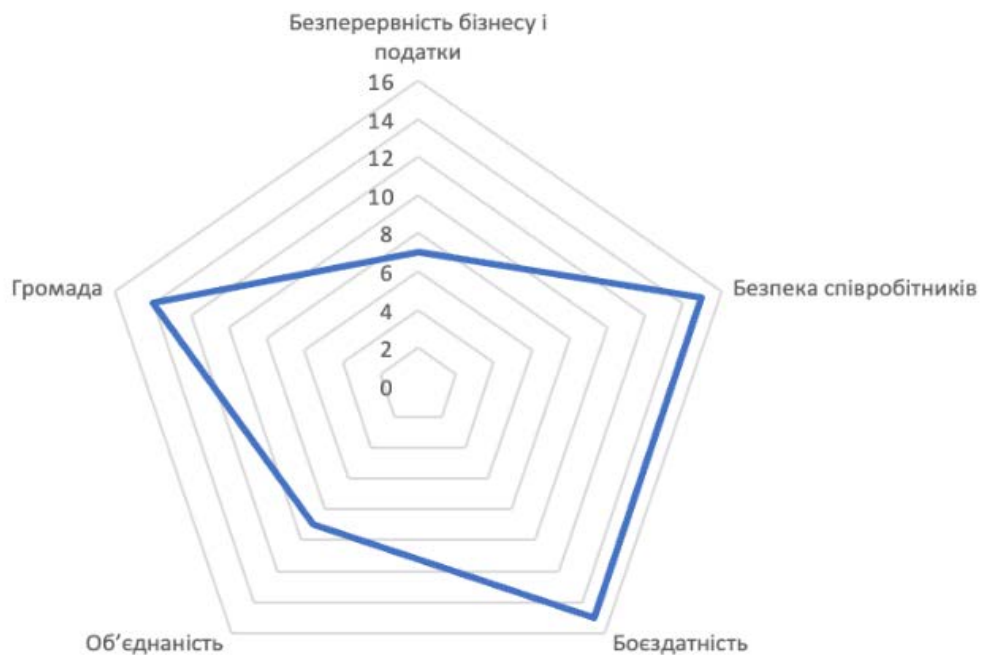

Рисунок 2 - Найбільш поширені практики українського бізнесу відповідно до 5-тикомпонентної моделі сталого розвитку під час війни [1]

Аналізуючи результати проведеного опитування (рисунок 2) спостерігаємо, що практично всі компанії надають допомогу ЗСУ (28 з 30). Тільки дві компанії зазначили, що вони не можуть допомагати ЗСУ через свої глобальні політики. Український бізнес надає ЗСУ матеріальну та гуманітарну допомогу у вигляді фінансів, автомобілів, аптечок, бронежилетів, продуктів харчування, тощо.

Варто додати, що всі компанії, які взяли участь у рейтингу, підтримують своїх мобілізованих співробітників/ць, або співробітників/ць, які пішли захищати країну. Згідно опитування, 23 компанії зберігає за працівниками заробітну платню, 17 компаній забезпечує працівників військовим спорядженням. Шістнадцять із тридцяти компаній розпочали створювати і реалізовувати програми реінтеграції або підтримки ветеранів і ветеранок серед свого персоналу. Деякі компанії підписали меморандум про співпрацю з Veteran HUB і адаптують корпоративні політики для створення комфортного робочого місця для ветеранів та ветеранок.

Питання безпеки співробітників теж є надзвичайно актуальним. Серед опитаних компаній, а саме 25 з 30, забезпечили релокацію працівників з їх родинами у безпечні регіони, надавали матеріальну та психологічну допомогу співробітникам/цям. Релокованим співробітникам надавалась матеріальна допомога (виплата наперед зарплатні, премій, додаткових коштів на облаштування у новому місці, оплата житла). Деякі компанії зберегли виплати для співробітників/ць, які знаходяться в окупації, та надають надбавки до зарплатні для працівників, які працюють в прифронтових регіонах. Дев'ять компаній зазначили, що одноразова матеріальна допомога надавалась всім працівникам.

Варто додати, що з часом близько двадцяти компаній облаштували укриття в офісах та виробничих приміщеннях, інша частина використовує укриття, які існують поблизу компанії (паркінги, цивільні укриття тощо). Особливої уваги, у цьому питанні, заслуговують компанії МХП та Нова пошта. Оскільки вони долучались до облаштувань укриттів для мешканців громад, а саме: МХП фінансово підтримав створення 75 укриттів у школах, дитячих садочках та лікарнях, а Нова пошта – бетонні укриття у м. Харків, м. Херсон та м. Миколаїв неподалік відділень Нової пошти.

Питанню «Громада» теж приділяється чимало уваги у порівнянні з вищезазначеними проблемами. Більшість компаній (25 з 30) допомагали громадам, де розташовані їх компанії. Здебільшого, це надання фінансової допомоги, обладнання для лікарень та навчальних закладів, передача товарів та безкоштовне надання послуг. Двадцять шість компаній підтримували внутрішньо переміщених осіб шляхом облаштування житла, гуманітарна допомога, освітні проекти – курси з основ ІТ тощо. Підтримку волонтерського руху надають 25 компаній. Деякі компанії в рамках волонтерських ініціатив створили фандрейзингові платформи, на якій співробітники відкривають збори на потреби військових, гуманітарні ініціативи тощо, стають донорами, готують гуманітарні вантажі для звільнених громад і ЗСУ тощо.

Цілком усі компанії, які брали участь у рейтингу зазначили, що для

відновлення країни вони продовжують працювати, сплачують податки, створюють нові робочі місця (до прикладу, Kernel завершує будівництво найбільшого в Україні олійно-екстраційного заводу, а Нова пошта – у 2022 р. відкрила більше однієї тисячі нових відділень, відновила будівництво двох сортувальних терміналів в м. Одеса та під м. Київ). Компанії допомагають також у розмінуванні території країни. Наприклад, ТОВ «Байер» придбало велику машину розмінування, що використовуватиметься для очищення сільськогосподарських земель. Проєкт з гуманітарного розмінування має і компанія ТОВ СП «НІБУЛОН». Значну роль у відновленні країни відіграють проєкти українського бізнесу з набуття нових професій (передусім в ІТ сфері), розвитку підприємства тощо.

Що стосується об'єднаності, то данні свідчать, що понад 2/3 опитуваних компаній мають досвід об'єднання з конкурентами у реалізації проєктів під час війни. Прикладами можуть слугувати: участь у національному проєкті Power Banking, що був ініційований Національним банком України та мав на меті об'єднати зусилля учасників банківського ринку України задля забезпечення безперервним доступом до фінансових послуг в період блекаутів, об'єднання агрокомпаній в проєкті Farmerhood, мета якого підтримати українських агровиробників на прифронтових та деокупованих територіях, бізнес яких постраждав під бойових дій, проєкти Українського клубу аграрного бізнесу, об'єднання телекомунікаційних компаній для надання послуг Національного роумінгу, реалізація проєктів в рамках ІТ кластерів тощо.

Про надання pro bono послуг уряду зазначило більш ніж половина компаній, а саме вісімнадцять із тридцяти. Це надання послуг, що стосуються:

- юридичної консультації з питань прав людини, відшкодування збитків, військових злочинів, санкцій, представництва у судах;
- розробки та вдосконалення законодавства під час дії воєнного стану, відновлення та відбудови України;
- аудиторських послуг ініціативи UNITED24;
- послуг з підключення до безкоштовного інтернету в укриттях, навчальних закладах, пунктах незламності;

- створення інтернет платформ – гуманітарна платформа, яка дозволила скоротити час на розмитнення гуманітарних вантажів;

- допомога у розмінуванні сільськогосподарських територій та підводного розмінування;

- транспортні послуги (релокація середнього та малого бізнесу коштом Нової пошти, доставка гуманітарних вантажів тощо).

Варто додати, що менша половина опитаних компаній надають pro bono послуги регіональній владі. Здебільшого це надання продуктів і послуг компаній, створення сайтів тощо. Підтримку підрядників та партнерів надає чотирнадцять компаній з тридцяти опитаних. Серед прикладів підтримки – надання корпоративного транспорту та приміщень в період блекаутів; перенесення даних критичної інфраструктури в хмарне середовище партнерів; здійснення передплати за послуги замість післяплати на прохання постачальників.

Також в опитувальнику було зазначене питання, яке присвячене безперервності бізнесу та податків. До початку повномасштабного вторгнення переважна більшість компаній мали плани безперервності бізнесу. Під час війни в більшості компаній вони були оновлені розділами енергетичної незалежності (робота під час блекаутів), забезпечення безпеки працівників, експорт товарів і послуг за кордон тощо.

Опитані компанії удосконалюють власні плани безперервності бізнесу шляхом:

- розробки положень щодо гарантування всім співробітникам робочих місць, надання фінансової та матеріальної підтримки релокованим співробітникам;

- психологічної підтримки співробітників, створення шелтерів в офісах, які забезпечені запасами води, продуктів харчування, спальних місць, безперебійним енергоживленням та інтернетом тощо;

- розробки планів пріоритетного покрокового відновлення бізнес-процесів;

- забезпечення безпеки співробітників (релокація, побудова укриттів тощо), ощадливе споживання ресурсів, передусім енергоресурсів, збалансування бюджету тощо.

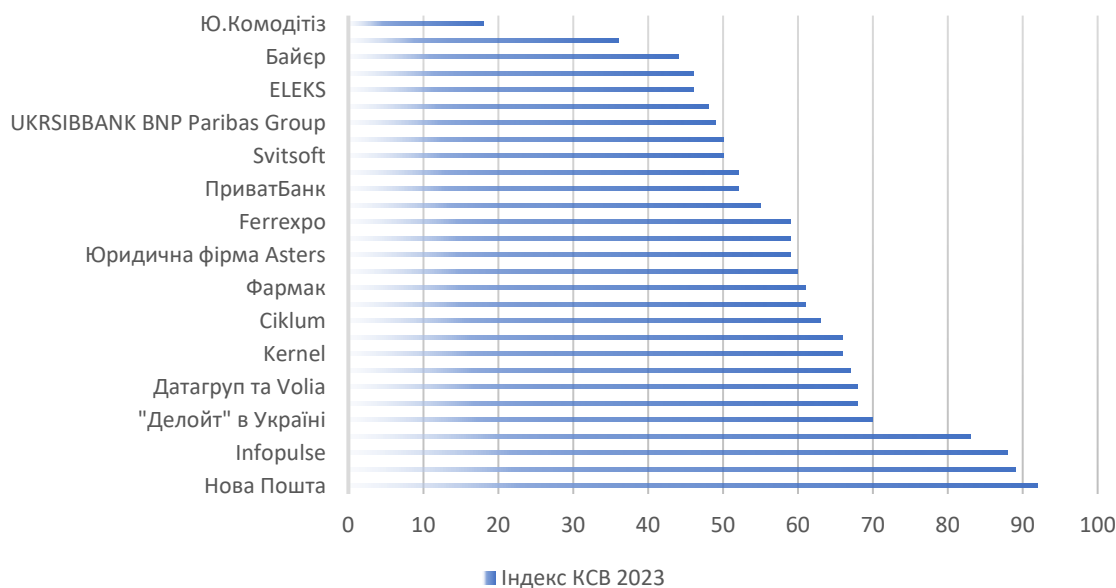

Рисунок 3 – Індекс Корпоративної соціальної відповідальності українських компаній у 2023 [1]

Лідерами КСВ Індексу 2023 стали компанії Нова пошта, ПрАТ Київстар, ЕРАМ Україна, Infopulse та Sense Bank. Середній бал Індексу КСВ 2023 становить 60 балів. П'ятнадцять компаній набрали 60 або вище балів. Важливо зазначити, що деякі ІТ-компанії не могли надати інформацію через умови конфіденційності (наприклад, щодо співпраці з урядом та регіональною владою), що могло вплинути на їх позиції в Індексі.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, сьогодні розвиток та адаптація КСВ для відповідального бізнесу в Україні відповідно до реалій війни є не лише запорукою існування компанії чи утримання співробітників, а й відіграє вагомую роль на економічному та суспільному фронті.

Список використаних джерел:

1. Сталість українського бізнесу під час війни: що показав «Індекс КСВ 2023». The page. URL: <https://thepage.ua/ua/rating/stalist-ukrayinskogo-biznesu-pid-chas-vijni-sho-pokazav-indeks-ksv-2023>
2. Як змінилась корпоративна соціальна відповідальність компаній в умовах війни? Медіаплатформа про роботу та життя «Budni». URL: <https://budni.rabota.ua/ua/corporate-culture/yak-zminilas-korporativna-sotsialna-vidpovidalnist-kompaniy-v-umovah-viyni>

3. Махначова Н.М., Мережко В.М. Забезпечення сталого розвитку соціально-економічного потенціалу області шляхом підвищення конкурентоспроможності економіки регіону. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. № 3 (126). 2022. С. 93-97. URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2022/3_2022/16.pdf

4. Семенюк І.Ю. Соціальна відповідальність бізнесу як рушійна сила розвитку громади. Публічне управління та адміністрування на сучасному етапі державотворення [Електронне видання]: матеріали I Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 24 жовтня 2019 р.) / відп. ред. А. А. Мазаракі. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019. URL: <https://knute.edu.ua/file/NjY4NQ==/1f30b2f91b4124794d5ae43544042092.pdf#page=147>

УДК 316.77.061.1

Бондарчук Л. В., канд. екон. наук, доцент
ORCID <https://orcid.org/0000-0001-9414-5515>

Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ

СТРАТЕГІЧНІ КОМУНІКАЦІЇ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

У сучасному вимірі інформатизації суспільства постає необхідність підвищення ефективності системи стратегічних комунікацій, зокрема оптимізації та підвищення рівня продуктивності використання каналів комунікації, формування стійких механізмів взаємодії цільових аудиторій та комунікаційних каналів, а також системного моніторингу та аналізу інформаційного поля за результатами поширення стратегічного наративу. Актуальність обраної теми полягає у необхідності впровадження єдиної системи стратегічних комунікацій з метою реалізації ефективної інформаційної політики держави з огляду на невпинне зростання інформаційної складової у всіх загальнодержавних процесах. Це обумовлює необхідність більш глибоких досліджень у цьому напрямі.